

INTERVJU MED LILIAN RISKA, 86 år, den 13 november 2025. Linköping

Då så. Ja. Välkommen Lilian. Tack, tack. Jag lägger den här så att det hörs nu. Ja.

Ska vi sitta närmare varandra kanske? Kanske, jag sätter mig här. Så sätter vi. Så. Okej. Ja, och idag är det ju den trettonde november 2025. Mm.

Och jag tänkte höra först hur ditt liv började? Var, var nånstans, vilken plats och familj och så vidare? Jag är född i Kronoby. Det ligger i-- svenska delen av Österbotten i Finland. Och... Jag är född trettionio, så idag är jag åttiosex år. Men det, det var viktigt med språk redan från början, att det var svenska. För att Finland är ju tvåspråkigt och finnarna är ju i, i majoritet och har varit det länge. Och då var det viktigt att behålla sitt språk, att fortsätta med det. Mm. Att fortsätta med språket svenska. Mm.

Och familjen som du föddes in i? Familjen som jag kom in i, det var mamma och pappa. De kommer från bondfamiljer båda två. Mm. Men mamma, hon var-- hon ville bli gymnast och studera för det lite, men sen började hon föda barn och gifte sig. Mm. Mm. Och min pappa, han utbildade sig till folkskollärare och blev så småningom fast på en arbetsinrättning som först uppsyningsman och sedan föreståndare och... Där bodde jag tills jag flyttade hemifrån. Och jag hade fyra äldre syskon, fem, sex, sju och nästan nio år äldre. Jaha. Min äldsta bror, Gustav, han var som en andra pappa för mig. Han tog väl hand om mig och de syskonen, de gjorde ju det allt vad de kunde. De hade mig som en, en liten docka. De lärde mig gå när jag var sju månader. Och då var jag kanske inte riktigt mogen för det ännu. Så jag sprang på stolar och bord och allting. Men det var härligt att ha sådana syskon. Så mm, men det var, ja... Sen fick jag två syskon till så småningom. En, en syster som var två år yngre än mig och en lillebror som var sju år yngre än mig. Man hade ju fler barn på den tiden. Det ser jag ju så tydligt. Min mormor hade tolv barn och min farmor hade sexton. Men de blev ju inte vuxna allihop, utan en del dog när de var små så klart. Och min mamma och pappa hade sju barn. Och eh, jag har två. Så det här med befolknings överskottet, det är kanske lite över. Överexponerat, ska man säga. För om man tänker som kusiner så hade jag över trettio på vardera sidan på farmors och på mormors sida. Och mina barn hade tjugo-- precis tjugotvå. Eller vad, de var tjugo på var sida och så valde de det tjugotvå. Så det var tjugotvå kusiner på var sida. Och nu, mina barnbarn har sex. Sammanlagt. Både mormor och farmor. Det är skillnad. Det är skillnad. Jag är rik på familj och släkt tycker jag.

Och vilken tid på året är du född? Jag är född i april 11 april. Trettionio. Så det är längesen.

Och ditt barndomshem då, som du bodde i tills du så att säga flyttade därifrån? Det var lite annorlunda för att ja, men pappa, han blev föreståndare precis när jag blev född. Jag var ett halv år när de flyttade in i den stora bostaden som jag kommer ihåg som liten. Jaha okej, det var skolförestånd-- alltså en skolbostad om man säger. Förlåt? Var det som ett-- en byggnad som hörde till skolan? En tjänstebostad. Nej, det var inte skola

heller som han var på. Han var på en arbetsinrättning och där, där hade de ett jättejordbruk. Ah. Och så tog de emot, från alla svenska kommuner och städer i Finland så tog de emot såna personer som inte kunde sköta sig själv, som satte sig i skuld eller levde rövare och söp och sådana där grejer. Även såna som var för sjuka för att vara på ålderdomshem men för friska för att vara på själva Dårhuset, som man sa på den tiden. Och de där, de satte man ju arbete då på det stora jordbruket de hade. Så det var där jag växte upp. Det var ett stort hus. Och ja... Högt i tak, jag tror det var tre meter i tak. Så det var, ja... Och de här internerna, dem såg man som lite sämre folk och de skulle alltid säga ni till oss och sådär. Och det var väldigt viktigt som föreståndarsunge att man uppförde sig.

Gjorde ni det då, uppförde er? Ja, vi försökte i alla fall. Men visst gjorde man dumheter. Det gjorde man. Men som alla andra. Ja men precis. Lite. Så man kan skratta åt idag, men som kanske inte var så roligt då. Kanske inte roligt för föräldrarna heller. Nej, jag förstår det. Något speciellt som du kommer att tänka på? Jag tänker på att, att jag var och stal äpplen hos mattanten i skolan. Och det var, så var det någon annan sak också som jag aldrig godkände fast de hade sett mig. Nänä. Så jag var nog envis eller hade mycket tålamod redan då om man säger så. Man kan säga både envis och tålamod, likadant. Ja, men precis. Men det är borta, det är förlåtet för länge sedan. Alla gör ju några- Ja, ja. -några sådana där saker. Ja.

Och du nämnde när det gäller viktiga personer så nämnde du Gustav, din äldsta bror. Min storebror ja. Han var som, som en extra pappa för mig och han var väldigt, väldigt noga om att jag skulle ha det bra. Vi var på vinden en gång och du tänkte långa trappor det, nej, det är så högt i tak. Och så ramlade han när han skulle bära mig ner. Och han höll i mig hårt och, och hade ryggen mot trappstegen så han var alldeles blå på hela ryggen, men han hade mig oskadd ner. Åh. Så, ja, precis. Och sen när mina barn växte upp, då tog han hand om dem också. Så de hade en extra morfar. Så det, ja.

Är det nån, nån annan runtikring som var sådär viktig för dig? Jag hade en faster som var husmor på den där gården. Och ja, sen bodde vi inte så långt från, från farföräldrar och morföräldrar. Min mormor hade jag en väldigt konstig relation med för att jag hörde dåligt på ena örat redan då. Och då sa min mormor när min mamma frågade, vad tror du? Då sa, då sa mormor: "Åh, det är nog bara som hon, som hon vill, vill visa sig." Och jag tyckte att mormor var, mormor var hård då. Så när jag var, ska vi säga, sextio år. Då träffar jag min kusin, en av mina kusiner. Och hon sa, "mormor var inte alls sån. Mormor var kärleksfull och givande" och ja. Men sen jag har andra minnen också från att, att jag var i, att vi var i tonåren och var där hos dem. Hon hade ju höns och då fick vi putsa dom där hönsen. Det var lite, lite sandpapper på en liten hållare. Man tvättade inte äggen. Och det var ju väldigt noga med att vi lärde oss linda in dem när man skulle leverera till nån. Hon hade så att hon hade försäljning så grannar kom och, och hämta och då skulle man linda in dem i papper. Vi lärde oss mycket sånt. Sen ja, nej, mormor har nog betytt

mycket ändå, fast jag hade ett annorlunda... Jag trodde nånting annat om henne än vad hon var. Ja, men det var ju bra att jag mötte min kusin då, en av mina kusiner, som kunde tala om att så var inte mormor alls. Jag var mycket hos farmor och farfar också. Och jag tänkte säga att morfar och jag hade något speciellt förhållande för de sa att jag brukade älska att sitta i famnen på honom. Och ja, och han berättade sagor och såna där grejer. Och de hade ju tid med oss fast de hade så många barnbarn och barnbarn. Men det var ju då också att, att när jag kom så var de ju redan äldre. Så de hade inte jordbruket kvar då utan, utan då var det yngre förmågor som hade tagit över. Och alla, precis alla jular när jag var liten så bodde vi hos eller var vi hos min farmor och farfar. Vi hade ungefär tre-- nej, fyra, fem kilometer till, till dem. Och ja, det var ju annorlunda med fem kilometer då. Men hästen blev så van att åka till farmor och farfar så de talade om för en av hästarna på arbetsinrättningen att nu ska vi åka till farmor. Då visste han precis vart vi skulle. På vintern var det ju speciellt då med, med såna där grejer ovanför med bjällror. För då fanns det ju inte inte bakljus och fjärrljus och sånt där då, utan man skulle höras när man kom. Ja. Det är mycket sånt, mycket såna minnen. Mycket fina minnen.

Men jag tänker, det är någonstans i krigstiderna det här ju. Ja. Är det något som du minns eller? Ja, jag minns mörkläggningar. Och så minns jag att man lyssnade på radion och man satt väldigt nära radion för det skulle höras så mycket väsen. Och så kom det nyheter från FNB. Och så hörde man då hur det gick i kriget och sådär. Och sen minns jag att det kom evakuerade, som var från ryska gränsen, Karelen och lite högre upp också. Kanske från Kuusamo med. De hade med sina djur och fick vara hos familjer i byn och dels på arbetsinrättningen och de också ställa in sina djur och fick husrum och så. Men det som jag märkte att jag hade fått något svart från den här tiden - det var när kriget var slut. Då stod jag på gården och så kom det en, en lastbil. Jag ska gå tillbaks lite och säga att jag började må illa när jag såg de här takboxarna som de har på bilar, de här svarta grejerna. Då började jag må illa. Jag fattade inte varför. Varför mår jag illa för det där? Och sen satt jag och mediterade över det där. Och sen kom jag underfund med att, jag stod på den där gården och så kom det en lastbil med ungefär liknande utförande på en massa, massa svarta lådor. Lastbilen full. Och det var när de kom hem med de stupade. Det var någon sorts bakelitkistor som de hade, som liknade dessa takboxar väldigt mycket. Så jag tror egentligen att alla som är med i krig får någonting med sig som kanske inte är helt läkt. Men nu, sen när jag har upplevt det och förstått varför det var så, då är det ju lättare att förstå varför jag reagerade så. Så - jag tycker inte om krig. Nej - jag jobbar för fred. Det sitter i alla fall kvar någonstans i kroppen en hel del. Så vi ska lyssna på våra kroppar. För de har mycket att berätta.

Fanns det något som du älskade att göra? Något som du älskade att göra när du var liten? Jag läste mycket. Ja. Jag läste, ja... **Vad läste du?** Alltså mycket, när andra barn har var ute och lekte så läste jag. Så fort jag kunde läsa. Så de första böckerna jag läste så kunde jag inte förstå vad O-C-H betydde. Nej. Och, jag hade inte kopplat de bokstäverna. Så det var lite konstigt, men jag har läst massor med böcker och jag har

fortsatt med böcker. Idag har jag bara kanske två hyllmeter hemma, men jag hade nog sex och en halv, sju meter ett tag. Och – jag har läst de allra flesta - inte uppslagsböcker och sånt. Det läser man ju inte, nej. Det kanske också hänger ihop med att språk är viktigt, som jag fick med mig. Jag har gått i svenska skolor. Vi hade en kilometer till skolan och det var ju inte mycket.

Vad minns du från skolan då? Jag minns att första året så var det något som de kallar för reducerad skola, så att man gick inte alla dagar. Men det hängde ju ihop då med att det var efterkrigstid och sådär. Sen när, när jag gick i tredje året, då kom det en psykolog till skolan och då skulle de ta reda på om det fanns några genier eller om det fanns någon som skulle skolas vidare. Och då, jag kommer fortfarande ihåg den där psykologen som man skulle läsa för -dels hade de leksaker som man skulle leka med och sedan så berättade de sagor och så berättade hon om någon som satte på sig stövlarna och sen skulle han sätta på sig byxorna och då sa jag: "Nej du, man måste nog sätta byxorna före stövlarna. Men i alla fall, det gjorde att jag fick gå i skolan. Så när jag var tolv år så började jag i skola femton kilometer bort ifrån hemmet och började vara borta i veckorna. Först var jag hos min moster, min favoritmoster, moster Britta. Men att det blev för kallt i det rum dom hade åt mig där, så sen bodde jag på ett elevhem ett tag. Och sedan bodde vi som inackorderade hos olika personer resten av tiden.

Okej. Vad var det för skola då? Jag tog realen sedan på slutet av den skolan. Jag gick där i fem år. Och jag vart inte riktigt klar med realen därför att jag klarade inte finskan. Jag tror att jag hade ett inre motstånd mot finska. Men sen när jag kom hit till Sverige och barnen var små, då började jag studera igen och där gick jag på statens skola. Statens skola för vuxna i Norrköping. Så att jag va, studera på brev. Ja, just det. Och så var jag i Norrköping två veckor och gjorde laborationskurser och sådana saker. Så att jag tog studenten som tjugonio och trettio år. Och efter jag hade tagit studenten, så läste jag språk och kameral utbildning. För jag har alltid gillat siffror. Så efter studenten så läste jag faktiskt finska som c-språk och fick ju jättebra betyg för att då... När jag läste språk hos statens skola för vuxna i Norrköping, då hade jag ju ingen språkstudio. Nej, utan då var det bandspelare som gällde. Och... Sen efter studenten då som jag läste finska, då hade jag språkstudio. Men egentligen var det ju onödigt för jag hade ju språkmelodin och det med mig från när jag var liten. För båda språken fanns runt omkring mig. Men det var lite roligt att jag fick vara i språkstudio då när jag inte behövde det längre. Ja. Skoltiden var nog ganska bra tyckte jag. Ja, jag tyckte om att gå i skolan och på den tiden så jobbade man ju sex dagar i veckan. Just det, ja. Så jag kom hem på lördag eftermiddag och åkte på söndag kväll. Men att jag åkte nog hem mest varje vecka.

Ja, du längtade lite? Man längtar hem.

Hade du någon roll i klassen? Du vet, en del är spelevink, andra är lite busiga, andra är ordningsmänniskor. Jag var lite blyg. Men det säger min man i dag, att det var nog länge sedan. Sedan när jag var riktigt liten var jag väldigt snäll också och det säger han

också –” jamen det har du tagit igen alltihop.” Däremot tyckte jag jättemycket om matte och historia. Matte och historia och språk. Jag har varit väldigt förtjust i engelska. Så det, det läste jag även när jag inte studerad.

Okej och, och hade du någon fritid där då när du gick i skolan? Jag hade ju fritid då, när man läst läxan kunde man ju gå ut. Ja. När man bodde så här, inackorderad, så bodde man ju flera personer. Så brukade vi ju gå på bio ibland och sådana där grejer. Och så var jag filmintresserad. Jag hade nog någon sån där liten bok som man klistrar in filmstjärnor i. Jag tittade häromdagen på någon rubrik att Tony Curtis har fyllt hundra år. Och han var en av mina favoriter. Och likaså Elisabeth, vad hette hon? Taylor, Ja. Elisabeth Taylor. **Tony Curtis var väl en riktig snygging?** Ja, ja, han var snygg ännu på den där bilden.

Och vad hade du för intention med dina studier? Vad ville du bli när du var liten? Jag ville bli sjuksköterska. Ja, -men det gick inte för att jag inte fixade finskan. Då ville jag bli psykolog, men det gick inte heller. Sen blev jag väl vuxen, så att jag började ha sällskap och... Vi var ju ute och dansa mycket på den tiden också. Jag gick ut och dansade tillsammans med min syster så det var ju jätteroligt att ha en syster. Vi hade ett...avtal, som var heligt för oss båda och det var att inte ta över nån, nån som hade uppvaktat den andra. Så det, det var... Det hade vi, ett riktigt heligt avtal. Precis, men vi hade ju mycket roligt när vi kunde åka tillsammans. Och på den tiden sydde jag mycket. Jag sydde alla våra kläder, min systers och mina. Så det är nog också någonting som jag har hållit på med mycket. Än i dag så bor min dotters symaskin hemma hos mig.

Jaha, använder du den symaskinen nåt? Ja, ibland så använder jag den, men inte så ofta. Jag syr inte någon nya kläder nu. Men däremot så kan jag sy nån handduk eller fälla upp några byxor. Eller ja, nånting sånt där. Laga sån ´t som kanske blir sprickor i sömmen eller så. Så det kan jag ta och göra. Jag sydde gardiner och sådana saker. Det kan va kul.

Vi ska komma tillbaks till, jag antar att du kanske träffade nån kärlek eller så på de här danserna? Jo, jag hade en riktig, riktig, riktig kärlek när jag var i, i femton, sexton, sjutton år kanske. Men det sket sig. **Var det den första stora kärleken?** Ja, det var det. **Vad, vad var det för nån?** Han kom, ja men han fanns i skolan runt omkring, då när jag gick i skolan hemma. Och så bodde han i byn och ja, var med i sällskapet på somrarna och sådana där grejer. Men, men sen så gick det inte så bra och så... Men vi är världens bästa vänner i dag. **Jaha, fortfarande?** Ja. **Vad härligt. Var, var det han som fick den första kyssen också kanske?** Nej, det var inte han. Det var nog nån annan. Men det var inte något stor kärlek, utan det var någon annan.

Men jag har alltid tyckt om människor. Jag har alltid sökt mig till grupper och så där.

Trots att du var blyg sa du också när du var ute-- Men att det, det växte ju bort så småningom. Visst gjorde det det. Jo, inte är jag blyg längre. Jag kan få lite hjärtklappning. Jag vet att jag sysslade med politik ett tag. Och då hade vi nåt jubileum i den här

klubben, kvinnoklubben som jag var ordförande i. Och då skulle jag stå där och hålla välkomsttal till 120 personer, varav då allas, alla politiker av nån grad i kommunen. Men då klappade hjärtat så jag trodde det skulle slå ihjäl mig, men det gjorde inte det. Men det är nog säkert kanske den sista blygheten. För när.. när du vet vad du ska prata om, då behöver du inte vara blyg. Det, det är annat om du är lite osäker. Då är det lätt att försöka krypa under.

Du ville ju bli sjuksköterska eller psykolog, men det blev du inte. Vad, vad gjorde du istället? Vad, vad tog din livsväg dig? Först så, så tog jag ju den här, vad ska jag säga, tog jag jobb, jobb på Fagersta kommun, Fagersta Stad hette det på den tiden.

Var det dit ni kom från Finland? Det var när vi hade varit här ett tag från. För att när jag kom från, från Kronoby till Fagersta, då, då jobbade jag på, på Melka hette det, ett sömmeri, där man sydde byxor. Och där var jag bara tre månader för att... Du, de stod bakom en och man skulle göra samma sak hela dan, hela dan. Och man skulle göra fortare, fortare, fortare, fortare. Och, och så, så började min maskin krångla. Då sa jag till att den krånglar, titta hur den gör. Och så vart det många byxor som det inte blev bra på. Och så säger verkmästarn: "Nej, det är du som har fel. Gå till doktorn." Och då gick jag, när han sa det flera gånger, då gick jag och sa upp mig. För att om det är fel på maskinen så att den gör sönder tyg, då kan man inte fortsätta och då kan man inte säga att det är fel på mig, att jag ska gå till doktorn. Så tre månader jobbade jag där. Sen var jag hemma och så hade jag barn, som kom med fyra, fyra års mellanrum. Och då var jag hemma i... Vänta nu. Sex år med dem. Och sen försökte jag skola in min dotter hos min syster, som hade flyttat till Fagersta också. Och, sen hos grannen, men det gick inte. Hon satt i gungstolen och grät hela dan och vänta på att jag skulle hämta henne. Så jag hade jobb, jag jobbade i sju månader. Så sa jag upp mig och jag grät när jag sa upp mig, för jag ville inte sluta. Då satt jag i växelreception på Fagersta kommun. Det tror jag att jag gjorde först ett halvår. Sen var jag hemma med henne tills hon började skolan. Sen började jag jobba igen och då började jag på samma ställe, och då jobbade jag i tre år i växel och reception. Sen så blev jag kontorist och kanslist – kassa-assistent. Så var jag avdelningschef, redovisningskamrer ett tag, och sen blev jag flyttad från det. Jag jobbade som redovisningskamrer i åtta år, hade personalansvar också. Och sen blev jag flyttad från det på lite mera utredningsgrejer. I åtta år. Så jag har jobbat nästan trettio år i Fagersta kommun. En guldklocka. Ja men, titta så- med namn på baksidan. Det får man inte idag? Nej. Jag frågade på guldsmeden en gång när jag var där och bytte batteri i den här. Han sa att, "ja, det finns nån firma ännu som har det, men det är väldigt få." De kan ge, de kan ge trogen personal, nåt annat istället. Det är nog mer vanligt. Alla har klockor. Att man får nånting, är det ovanligt? Eller också är det kanske ovanligt att man är så länge. Exakt, det är det som är. Ja, det tror jag. Jo, precis.

Vad har varit dina drivkrafter i livet, tänker jag? Vad tänker du kring det? Ja, det var ju familj, karriär. Familjen var ju väldigt viktig för mig. Och så var karriären viktig. Och

föreningsliv har varit väldigt viktigt. Och det så, det beror ju också på att jag tycker om människor.

Vilken typ av föreningar har du varit aktiv i? Jag har jobbat i fackligt. Och var ordförande där ett år. När jag var vice ordförande, så stack ordföranden till Botswana- ut på öppen tjänst. Just på den tiden, när jag var ordförande i fackföreningen, då var jag aktiv i många andra föreningar också, Finlandssvenska föreningen jobbade jag mycket i och sen en politisk klubb. Det var en socialdemokratisk kvinnoklubb. Och så var jag med i en fiskeklubb ett tag. Vad har jag haft mer? Syjunta, och allt möjligt. Och jag var med TBV-styrelsen länge också.

Och det här var i Fagersta? Ja, det var i Fagersta, ja. Många studiecirklar och fackligt engaemang. Jag ville bli kassör, men, men ordföraren sa nej, du ska bli studieorganisatör. Och jag sa, och jag grät, att jag vill hellre bli kassör för det kan jag. Ja. Ja. Det vet jag hur man gör. "Ja, men du ska vara studieorganisatör" blev svaret, och jag organiserade många studiecirklar. Bland annat när medbestämmandelagen kom. Då gick jag in till chefen och sa att "jag ska ha studiecirklar på arbetstid, betald arbetstid." "Nej, Lilian", sa han, "glöm det". Då sa jag "nej, men så är det i medbestämmandelagen att det här ska vi få lära oss på arbetstid." Så det genomförde jag. Och likadant när datorerna kom, då hade jag på studier på jobbet på betald arbetstid. Sådana där saker började. Och jag tror att just det gjorde att det jobbet som studieorganisatör blev mitt. Jag förstod inte varför förrän trettio år senare, då när jag hade blivit medium och höll på med det, då behövde jag verkligen kunna det här med gruppdynamik och allt möjligt sånt där som man lärde sig. Då förstod jag varför jag hade varit studieorganisatör. Så när jag träffade ordföranden på stan en gång efter många år, så sa jag, "nu först förstår jag varför du tvingade mig att bli studieorganisatör. Så jag har förlåtit dig." Ja, så att egentligen får vi svar förr eller senare. Det får vi. Och jag tänker det här, den tiden, det låter som det var mycket. Det var barnen och det var föreningar. Och det var jobb och det var karriär och allt runtkring. Det var ett pusslande för att få tiden att räcka till. Ja.

Hur såg vardagen ut då? När det var sådär? Min man jobbar skift. Så jag hade ju mycket hjälp där. På ett vis, med barnen. Samtidigt så var jag ju ensam med barn, den som hade ansvar för barnen. För så var det på den tiden, eftersom jag var hemma med dem. Men annars så tycker jag att det löste sig, för det mesta. Och... kanske att kroppen tog slut - för vid trettiofem så hade jag högt blodtryck, som visade sig för första gången. Och blodtrycksmedicin tar jag än i da. Då bodde vi i ett stort hus och jag hade en trädgård på över hundra kvadratmeter, med bärbuskar och allt möjligt. Hallonhäck hade vi, och vi hade odlat lite konstiga saker, sparris, till exempel. Och så har vi haft mycket djur, vi har alltid haft några djur hemma. **Ja, vad då för djur?** Det första var en, en hamster. Och så blev det en liten vit mus med pigga röda ögon som bodde i en hink. De skulle byta spån som varje dag, för att den luktade förfärligt. Sen hade vi katt, och så hade vi hund, fåglar och så hade vi..fiskar också. Det var väl... Nästan ett zoo. På hunden

hade vi faktiskt valpar en gång. Det var en shih tzu. Och på den tiden skulle de ha långt hår, så de fick inte gå på asfalt om de skulle vara utställningshundar. Idag klipper man ju sina shih tzu, de har inte så långt hår. Det var mycket mer pälsvård då. Men det var – ja vi älskade den hunden och så hade vi samtidigt då en, en papegoja, en apelsinpannad, eh... Vad heter dom? Ja, jag glömmer vad det heter, men en, en såhär stor ungefär, som hette Pablo. Och när hunden var sjuk så matade jag den med tesked och hade den som en baby här. Och fågeln på lampan och titta på och blev svartsjuk. Så den kom och satte sig mitt i ansiktet på hunden. För de kan vara svartsjuka. **Gjorde den illa hunden?** Nej. Nej, för han kunde inte det. Nej. Han hade ju kunnat sätta sig i ögonen, men han satte sig på pannan. Men då åkte hon in i buren, fågeln. Men de hade ju också kontakt. Man skulle inte tro att de kan prata med varandra, men att, ja, men de bevakar varandra väldigt. Så fick papegojan som, som älskar apelsin, då skulle hunden ha också, fast dom inte gillar det annars. Såna där grejer. Ja, det är spännande med djur. Ja, men visst man lär sig väldigt mycket av dem. Ja, och sen hade vi katt, som när svärmor var och hälsade på en gång och la sig i sonens säng på dagen och vila en stund, då gick katten bara... Det är precis som att: "Du ska inte vara här!" Så du, dom har ideer.

Ja. Jag tänker din man då? Det är en och samma man hela livet? Ja, vi har varit gifta i sextiofem år. **Ja. Och hur träffades ni då?** Vi, vad ska jag säga? När pappa hade semester på sommaren, då bodde vi ute i skären i sjön. Och min Roy bodde en och en halv, två kilometer från sjön, men nedanför ån. Och då på sommarn så var han och hans kompisar ute på sjön och kanske fiska eller bara åkte runt med en liten motorbåt med en mjölkmaskinsmotor. Och så min syster och jag, vi var mycket ute och rodde och, och metade. Men vi rodde ikapp den där. Så vi kunde nog klara den i hundra, hundrafemtio meter, men sen orkade vi inte längre. Så på det viset.....men vi blev inte tillsammans då heller, utan det blev lite senare på hösten som vi blev tillsammans. Vi, träffade ju varandra också när vi blev konfirmerade och sådär. Men att det tände inte till då, om man säger. Och sen började vi umgås och, ja...Vart det mer och mer. Och egentligen så, vad som är roligt med det, med att jag är gift med just honom, är att min syster, hon hon... gifte sig med en bonde i byn. Och hon gifte sig med en Nils Nyberg. Och han var släkt med min blivande svärmor. Så min svärmor var på besök på den här bondgården. Och när jag var där, jag var elva år, tillsammans med min mamma och hälsade på min syster - då så berättade mamma och min blivande svärmor för varandra hur många barn de hade och hur det gick och ja vad de blev, hur de levde och sådär. Och då berättade min mamma att hon hade fyra flickor och bara tre pojkar och hon var lite bekymrad för att hon ska kunna gifta bort alla sina flickor. Och då berättade min svärmor att, "jo men du förstår, jag har sex pojkar. Jag har tolv barn, sex flickor och sex pojkar. Och, nån av de pojkarna måste ju kunna gifta sig med en av dina flickor." Så hon tröstade min mamma. Jag berättade för henne sen långt senare och hon skrattade så hårt!, Så det kan gå, ja precis. Men, på nåt vis så ser man på många ställen sådär att allt hör ihop. Allt hör ihop och vi får veta liksom... Ja, det sista som... **Får jag berätta det här mellan dina frågor?**

Ja. När jag gick i Mullsjö och blev medium och healer och läste till det så var jag där ju över helgerna många gånger. Och där fanns då min blivande mentor, **Klärans Säterbö** och Marianne Nygren. Och så fanns det en där som hette Solveig Fredriksson också. Och, och jag vet att Kläran dog 2003, tjugioandra juli i Norge och vi var där. Och... Marianne Nygren dog tio år senare. Men sen började jag fundera, för kanske två månader sedan, nu. Vart tog Solveig Fredriksson vägen? Jag har inte hört något av henne sedan. Jo, jag hade nog träffat henne vid något tillfälle på något ställe, kommer jag ihåg. Men jag kom inte ihåg, jag har inte hört något vart hon tog vägen. Och sen....En vecka efter det, nej, en månad efter det ungefär, så sökte en Jonny Fredriksson min vänskap på Facebook, men då hade jag glömt det här med Solveig redan. Eller han sökte inte min vänskap på Facebook, utan det kom en avisering - att Jonny Fredriksson har godkänt din vänförfrågan. Jag hade inte skickat någon vänförfrågan till honom. Jag gick in och tittade på Jonny Fredriksson och tänkte att ja, han ser normal ut. Han hade bilder från sin verksamhet och från familjen och sådär, så det verkade inte vara någon som var ute och jaga efter något och inte var det datagrej heller. Nej. Så jag lät det bero. Men sen, ett par dagar senare, så kom han och la fram sin mors dödsannons. Så då fick jag veta var Solveig Fredriksson tagit vägen. Och då tog jag ju kontakt med honom. Han var inte ett dugg förvånad, men vad som förvånade mig först, det var att jag hade inte skickat någon vänförfrågan. Jag visste inte vem det var. Jag hade inget minne av att jag hade träffat honom. Men sen så, när det här kom fram, då kom jag ihåg att jag hade träffat honom också, samtidigt när jag träffade Solveig då i Borghamn på någon helg. Ja, så på nåt vis så vävs alltihop samman. Det gör ju det. Och det tycker jag är... Jag menar, de i andevärlden – de kan göra en sån där sak. Det är inte hela världen för dem. Likadant som de för samman de som ska gifta sig med varandra också. Det gör de ju.

Vilka ögonblick har förändrat ditt liv mest, skulle du säga? Har du några sådana? Det ögonblick när jag mötte ”En kurs i mirakler”. Det har förändrat mitt liv mest av alltihop.

På vilket sätt? Jag fick en helt annan syn på liv och, och ja, på sättet att leva och varför vi är här och vad som kom först och vad som kom efter och ja, precis. Det är nog det som har förändrat mig mest. Sen är det ju stora ögonblick då när man fick sitt healingcertifikat och såna, det grejer. Likaså studentbetyg också. Men det som har haft mest influens på mig, det är nog ”en kurs i mirakel”. Och sen ”en kurs i kärlek” kommer ju sen senare. Så det... Jag kanske är mera öppen för allting nu. Öppen för att komma hit och träffa dig ...och... Det är många som skulle ha sagt: ”Nej tack, det vill jag inte.” Kanske känt sig utlämnade eller någonting. Man vet ju inte. Så, men det är ”En kurs i mirakler” gör att jag har en annan syn på varför vi är här och alltihop egentligen.

Och hur hamnade du in på det då? På det, jo, då var jag kassör i föreningen Ljuset i Avesta. Det är en sån här spirituell förening. Och då kom han som hade översatt ”En kurs i mirakler” till svenska. Han kom dit och visade den. Och då köpte jag den. Och så ställde jag den i bokhyllan. Och så hade jag en grupp hemma hos mig och vi hade då, när man har de här grupperna, så delar man ju in i små arbetsgrupper ibland. Och så hade

jag en gubbe som hamnade i mitt healingrum och såg den där boken. Och när han kom ut därifrån så säger han såhär: ”Jaha, och där står *En kurs i mirakler* och samlar damm.” Och jag blev så arg så arg. Men sen, så småningom, så fick jag låna en bok som heter Bortom Universum av Gary R. Renard. Då började jag intressera mig för ”En kurs i mirakler”. Och då var jag redan pensionär, så då körde jag stenhårt. Och det var just många som hade sagt: ”Aha, så det är så. Ja, men då förstår jag”, sådana där grejer hände med dig där. Bland annat sättet att möta sina medmänniskor. Man ser dem inte som, ”där är en smalspinkig typ, där är en tjock typ och där är en som har svart hår och den här ser elak ut” och sådär. Så är det inte längre. Man ser att det är ett ljus i varje människa. Och det vet ju du också, annars skulle inte du ha det jobb du har idag. De kunskaperna kan man få på andra sätt också. Jag har träffat några stycken som har exakt samma inställning och samma bakgrund och samma sådär som jag har i dag, som inte har läst ”En kurs i mirakler”, utan man har lärt sig på annat sätt. Så det är en obligatorisk kurs, egentligen.

Och då förstår jag att... ja, det kanske är samma saker ändå, trots allt, som var viktigt för dig då förut som nu? Det har förändrats. Karriär bryr jag mig inte om. Nej, för det är inte viktigt. Familjen bryr jag mig om. Men de är inte hela mitt liv. Och de ska leva sina liv..

Och pensionärlivet då? Vad tycker du om det? Jag brukar säga att jag är en nästan normal pensionär. För när jag blev pensionär, då hade jag precis börjat med... Jag hade hållit på i två år med det här mediala och meditationer och grejerna. Så jag har full sysselsättning med det. Jag har inte en stund som är tråkig. Och nu, det sista som har hänt, det är ju... De sista två och en halv åren så har vi haft mycket sjukdom. Jag var i en förening här också, i en spirituellt förening, Spiran. I tre år. Och sen kom ju den här boken då, ja, under de åren. Jag har alltid velat haft någonting att göra. Som innan jag började med det här mediala och samtidigt med det också, så hade jag inte så mycket att göra hemma och sådär. Så då satt jag på spådam.se i tre år, minst femton timmar i veckan, men det blev mera ibland. Och det var ju också spännande, men det byggde ju på att jag var medium och en av mina tidigare kunder då tjatade mig till att börja som spådam. Men det höll jag på med i tre år. Men det slutade jag med för att... som healer så ser du att du har hjälpt någon. Men som medium så är det många gånger att de bryr sig inte i vad man säger för de vill inte höra det. Och det är ju inte jag som säger, utan det är andevärlden. Så det fanns de som ringde till spådam.se en gång varannan månad och frågade exakt samma saker. Men de hade inte gjort några av de här svaren som de fick förra gången. Nej -och då tyckte jag att det var bortkastad tid. Det fanns många fina också... Ja, ja. Som verkligen kom ,kanske en gång i halvåret, eller sådär, och som hade verkliga frågor på hjärtat och som fick hjälp på det sättet. Men det var också en period i mitt liv.

Aha, här kommer ju kanske enkla frågor för dig då, men vad känner du mest

tacksam för, tacksamhet för i livet? Tacksamhet för i livet. Min familj. Och alltihop egentligen. Jag är tacksam för allt. Att de finns där och... Jag är tacksam för att jag fick skriva den där boken. Det är jag jättetacksam för. Jag är tacksam för att jag är frisk. Ja, så klart. Jag är tacksam för att jag har fått lära mig så mycket. Nu under min stund på jorden, jag ser att du har din stund också. Jag jobbar ju mycket med grupperna då efter att jag blev pensionär och började med det här mediala.. Så att vissa tider så hade jag... ..när Kläran hade dött, så tog jag över hennes grupper också. Då hade jag sex grupper varannan vecka och en grupp varje vecka. Så jag var ute på nånting sju kvällar av fjorton. Och då var jag dessutom varannan vecka var jag på den spirituella ljustet i Avesta. På söndag eftermiddagar varannan vecka. Och i början, när jag började med det här mediala så var min man, han var väldigt, väldigt rädd bara egentligen. Men det visade sig så att han ställde till med jävelskap när jag skulle åka. Han försökte den dagen vara grinig och han hjälpte inte till med nånting och försökte sätta käppar i hjulet hela tiden. Det var när jag började med det här mediala... Men nu, ja, nu ställer han upp..så att bilen ska vara okej när jag ska iväg och han körde mig många gånger och sådär, men han deltar inte, för han säger det räcker med att en håller på. Han kan ju inte också hålla på sådär. Visst, men han har förändrats väldigt mycket han också och det är jag jättetacksam för. För det hade nog varit jobbigt - att ha nån som stretar emot. I alla dessa år. Vad blir det? Ja, det är tjugofem år. Tjugosex, tjugosju år sedan jag började. Tjugosju år. Så är det.

Är det något minne som är starkt som fortfarande får dig att le av när du tittar

tillbaka på livet? Jo, men det är nog den, den här perioden när jag skrev, när jag tog emot den här boken. Ja. Då tog jag emot den och fick texten till mig som jag skulle skriva på Facebook varje dag under ett års tid. Och det var ju många som inte gillade det, som inte tyckte att jag kan ...att jag kan inte kommunicera med Jesus, det går inte. Och med Ananda, det funkar inte. Så då var det många som var ganska elaka. Bland annat min sonhustru var riktigt, riktigt arg. Hon läste lusen av mig en gång ordentligt och vårt förhållande är inte tillbaka där det var före det. Det kommer aldrig att bli det. Men vi tolererar varandra. Jag kan säga, jag tycker om henne och jag förstår henne, men hon tolererar mig. Så det är inte mycket mer. Så hon bryr sig nog om.... Det var, ja, det var jobbigt. Så var det min systerson, som är präst, han är till och med prost i dag. Han tyckte att moster Lilian nog är ute och cyklar nu. Det kändes också lite otäckt. Men det är förlåtet, så det är inte något som jag grubblar på. Och vi har träffats, min sonhustru träffar jag flera gånger om året och min systerson har jag träffat bara tre gånger efteråt. Han har kommit hem till mig också, frivilligt. Vi brevväxlade väldigt mycket sen efteråt, så att han kanske förstod mig efter ett tag på ett annat sätt. Tror jag. Så det känns bra nu i alla fall.

Finns det några andra stunder av glädje? När barnen kom. När jag fick mitt första barnbarn.. Det var 1990.Nittonde juli. Och så när vi efteråt då fick komma och hälsa på

det barnbarnet på BB -och sonen kom in som en tupp och visade henne... och han säger att det är hans stoltaste ögonblick också. Han säger det själv, att han förstår att jag tyckte han kom in som en tupp -och visar sin lilla flicka då. Jag har många andra ljusa ögonblick också. Jag har haft fler ljusa ögonblick. Ja, ja, ja. Absolut.

Finns det något som du vill att dina barn och barnbarn eller andra ska veta om dig som... så? Jag har försökt vara mig själv. Vad som är viktigt också, det är min svärmor. Ja, hon är.. Vad ska jag säga...Hon var som en andra mamma åt mig. **På vilket sätt?** Hon var - hon hade ett hjärta och en kärlek som räckte till för alla, alla, alla. Du vet, hon hade tolv barn, och det var bara ett som inte hade någon respektive. Hon kom ihåg födelsedagar till allihop. Och det gällde barnbarnen också. Och hon brydde sig om och hade ett öra som kunde lyssna. Hon var helt otrolig! Jag vet inte om jag berättade för dig förut, men det var ett medium som kom och hade min svärmor med sig när jag var i Avesta på en seans. Och jag sa: "Men det är min svärmor." "Nej, det kan det inte vara", sa mediet. Jag tänkte: "Okej, tro vad du vill, men det är min svärmor." Hon sa: "Det är en sådan kärlek, så det är mor och dotterkärlek", men det var inte min mamma, nej, utan det var min svärmor. Hon sa aldrig något illa om någon. Aldrig någonsin. Och, när hon blev gammal och behövde hjälp, jag har ett speciellt minne av henne - vi satt vi uppe på toaletten och det var trångt där, och hon ville ha fötterna tvättade. Det fanns ett handfat och en toalettstol som hon satt på. Jag satt på golvet bredvid henne och hon hade ett sånt här fat, som man har på golvet. Och så tvättade jag fötterna på henne, och så tittar hon på mig och så säger hon: "Det är precis som när Jesus oljar in lärjungarnas fötter." Så jag tror hon såg längre än till utanpå, hon såg insidan på oss allihop. Jag tror det. Hon var fantastisk! Jag hade väldigt stora problem att säga svärmor - för att det har ju så mycket negativt. Så jag sa: "Jag vill inte kalla dig svärmor." "Men säg Vera då." Ja, det är bra. "Men om jag säger Vera till dig, säger inte det någonting?" "Nej, nej."

Vad är du mest stolt över? Studentexamen. Barn och barnbarn. Fast barnbarn rör ju inte jag för. Ja, lite... Det är jag stolt över. Och sen att vi har hållit ihop i alla dessa år. Och så boken förstås. Den var en prestation. Ja, verkligen. Den är tjock - fyrahundraåttio sidor. Nej, inte riktigt fyrahundraåttio. Jag tror det blev trehundraåttiosex på slutet Men sen finns det ju sidor som det inte står något på. Ja, det gör det, ja. Allt... Det är mitt äldsta barnbarn som har gjort den där bilden. Hon, hon är konstnärlig - Och hon hade gjort den där bilden ett år innan jag började skriva. Innan jag visste att jag skulle skriva. Och när jag såg den här bilden, då skulle jag bara ha den. Det får kosta vad den vill. Så är det någon som, som bjuder över mig, så jag bjuder över den tills jag får den. Så den har hängt på min vägg och hänger fortfarande.

Finns det något som du vill ska leva vidare efter dig så att säga? Och jag antar att det är boken, men är det någonting annat? Nej, jag tror att jag har gjort mitt när jag lägger fast ögonen. Jag tror det. Det är inget som behöver leva vidare. Jag tror ju att när man kommer så långt så att man slutar, då har man gett vad man ska ge. Då är det dags.

Om du ska ge ett livsråd till andra, vad tänker du att det skulle vara då? Lev här och nu. Carpe diem.

Är det någonting annat som du vill berätta som jag inte har frågat dig om? Jag vet inte vad jag skulle berätta då. Jag hade skrivit upp lite. Sista två åren har varit ganska tuffa. JMen nu har jag börjat komma ut på nya äventyr i alla fall. För tre år sedan, då fick jag reda på... då satt jag i styrelsen för Spiran. Då fick jag reda på att, nu ska du släppa det. Du kommer att få annat att göra. Då bröt min man lårbenshalsen och fick många komplikationer. Och sen året efteråt, så larmar min kropp och jag fick ta bort en njure och hade två månader när jag inte visste om jag skulle leva nästa dag. Men nu i höst så har jag för första gången varit borta från min man mer än fyra, fem timmar. Jag har varit som... Vad ska man säga? Hemtjänst? Ja, jag har varit hans hemtjänst. Vi hade hemtjänst ett tag då han kom hem efter det brottet, men vi konkurrerade ut dem ganska snabbt och då gjorde det själva istället. Men i alla fall så, är det så bra nu, så att i höst har jag varit första gången borta över en helg på en kurs i Mirakelträff. Träffat likasinnade. Det brukar jag gå på två gånger om året. Och de hade haft så kul hemma, så nu frågade de "när ska du åka nästa gång?" Det är skönt. De hade haft det så mysigt., verkligen. Jag var orolig, för att jag tänkte om de började slåss eller något. Nej, men de hade haft så mysigt. Det var jättebra. **Och din man, hur, är han äldre?** Han är sju, åtta månader äldre än jag, men det gäller kroppen och hälsan så är han tio år äldre än jag. Det är som det kan vara ibland. Ja, och då är jag som hemsjukvårdare. Men inte sjukvårdare, utan hemtjänst. Ja. Hans minne håller på att försvinna. Han har både ont och minnet försvinner. Det är tufft. Ja, det är tufft.....Och han är frånvarande,så han kan... Vi har dosett med tabletter och så kan han ta. När han har tagit först en morgon och sen nästa - till lunchen - kan han ta nästa morgon. Så nu sätter jag i såna där spårplastgrejer. Varje, vid varje måltid, så att han inte kan ta fel. Om han tar fel, då är han illa ute. Han har starka tabletter mot cancer. Han har ju haft prostatacancer sedan 2001, som är elakartad. Han går, var tredje månad, så ska han kolla. Men vi hade en underbar läkare då i början, som han sa, att nu när ni har varit här och vi har kollat upp det - så när ni stiger upp och så ser canceren det på den här, så glöm den! LEV! Lev, ja. Han lärde oss mycket. Och jag tror man möter de där personerna som ger en såna råd. Ja, och jag tänker att det kanske är så att man måste ta emot det, att man måste höra och se. Man måste höra. Man måste vara här och nu. Annars kanske man missar det. Ja, men det är det som de sa i dagens text - att du får ett nytt tillfälle. Just det, någon som tjarar på dig. Ja, men precis ja. Och det märker jag. Det märker jag att de lägger sig i vardagen om man säger så. De pekar på saker på kroppen och så där. Som när jag möter någon som jag ska passa mig för och sådär, då känner jag det. Och likadant känner jag om det är någon som är glad och trevlig och fridfull också. Och det är ju bra. Men, så att man står i kö på Ica eller någonting, så då kan man känna att den här damen eller den här, de mår verkligen illa. Och då tar man inte kontakt och försöker bli kompis med dem. Nej - utan

då... man försöker lindra om det går. Det försöker man. Men det är inte säkert att de kan ta emot någon lindring.

Har du fått med allt på dina lappar nu? Jag tycker att ja. Vi har flyttat rätt många gånger. Ja, det har du berättat. Just det, det har vi inte kommit in på just. För nu är vi ju Linköping och inte Fagersta. Jag kom till Linköping 2010. Sextonde oktober kom flyttbilen. Jag liksom flyttar när hemförhållandena förändras, som när barnen blev vuxna och vi stod och bodde i ett stort hus. Och sådana saker.

Men var ni överens båda två om att skulle ni bara flytta? Eller var det något jobb som föranledde flytten? Hit? Det var vår dotter. Vi märkte att hon mådde dåligt. Men det var inte hennes, det är inte hennes fel att vi säger att vi flyttade ut. Vi skulle aldrig kunna lägga på henne att det var för hennes skull. Nej, för hon bor här. Hon bor här och hon var ett riktigt destruktivt äktenskap och hade det riktigt, riktigt tufft. Vad vi senare har fått veta är att han misshandlat henne ekonomiskt, och fysiskt och psykiskt och på alla möjliga sätt. Men, det är tio år sedan, elva år sedan. Elva år sedan hon tog äktenskapsskillnad så det... Men hon skulle aldrig ha lyckats med det, om inte vi hade flyttat hit. Nej.

Då har ni barnbarn nära då också? Ja, vi har två barnbarn. Och när vi sökte lägenhet här och hade lämnat, och varit och tittat på lägenhet. Vi kunde inte komma på den ordinarie visningen, utan vi fick egen visning på onsdagen efter - för jag hade grupper då. Och så satt vi, när vi hade varit på visning, vi kom hem igen klockan elva, och så satt vi innan lunch där och pratade om budgivningen såhär och såhär. Och då skrattar jag och sa "får se om morfars pengar räcker till nu". Och så kommer femåringen, yngsta barnbarnet, med sin börs. Och plockar upp några tior och femmor. Han säger, "morfars du får alla mina pengar och jag är säker på att mamma och Jimmy också ger dig lite så att de räcker till". Han ville så gärna vi skulle flytta. Det var ju ett sådant där ögonblick som man ju inte glömmer. Ja, sedan tänker jag säga också att jag är jättelycklig över att ha haft ekonomiska möjligheter att köpa den där boken och lära mig att ge och ta-- ge och få är samma sak. Eftersom vi alla hör ihop. Så jag fick den för att sprida den. Och jag fick pengar, så mycket så att jag inte skulle behöva sälja den för jag kan inte sälja den. Det är inte mycket, det är kanske en tredjedel som jag har sålt. Och, ja, jag hade verksamhet, så jag har verksamhet fortfarande. Så att jag hade råd att göra det utan att ta utav vår matpengar om man säger så. Ja, det var bra. Ja, tack det är bra.

Jag tackar så jättemycket för ett jättefin berättelse och vilket spännande liv. Ja, men jag har ett spännande liv. Och det är fortfarande spännande. Det är härligt! Ja, det är fantastiskt! Tack snälla. Tänk en sådan dag som att jag träffar dig också. Ja, tack snälla. Det är härligt. Ja. **Tack.**

Sedan berättar Lilian att hon och maken rest en hel del i världen. Och när hon fyllde 70 blev hon så överraskad av barn och barnbarn med en lyxig kryssning till Baltikum med lyxhytt, fantastisk mat och allt! Det var alldeles ljuvligt, säger hon!